Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 123. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 29-го ЧЕРВНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 29, 1955. No. 123. VOL. LXII.

СЕНАТ ЗА КОМІСІЮ ДЛЯ ПРОВІРКИ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ

Вашингтон. — Сенат одноголосно прийняв ухвалу про те, щоб окрема двопартійна комісія розглянула програму федеральної безпеки та вирішила, чи ця програма успішна і справедлива. Деякі сенатори заявили, що вважають цю справу за найважнішу з усіх внутрішніх справ, які полагоджувано в Конгресі на цій сесії. Коли її вирішать в Конгресі, то вона не буде виборчим гаслом в 1956 році. Справу цієї комісії має вирішити ще Палата Репрезентантів, де, як сподіваються, не буде проти неї опозиції. Про розгляд проблеми безпеки, як її здійснює досі уряд, турбувалися в першу чергу демократи, і то з ліберальної та з консервативної фракцій. Республіканці донедавна твердили, що теперішня урядова програма безпеки добра, і тому не треба її зміняти. Також і президент кілька разів заявляв у своїх промовах, що не треба окремої комісії, яка мала б розглядати справу федеральної безпеки. Але при кінці минулого тижня уряд і республіканці змінили своє становище і погоджуються на те, щоб окрема комісія провірила, чи теперішні способи, якими користується уряд для того, щоб охороняти країну проти нельояльних елементів, — успішні і задовільні та чи вони справедливі для тих, яких перевіряються. Про уступки уряду в цій справі свідчать такі факти, як поновне затруднення Вулфа Ладежинського після звільнення його одною аґенцією та прийняття на працю в фльоті Абрагама Чесанова, якому несправедливо закидували нельояльність. Ця комісія складатиметься з 12-ох осіб. Президент має призначити на її членів двох своїх урядовців і двох членів з приватних осіб. Віце-през. Ніксон визначить двох членів з сенаторів і двох з неурядових осіб; спікер Палати Репрезентантів Сем Рейберн також двох членів з конґресменів і двох з приватників. З усіх 12-ох членів по половині мають бути з обох партій. Ця комісія мала б здати звіт про свою працю до 31 березня 1958 року.

Кеннеді пропонує двопартійну комісію для зміни закону МекКаррана-Волтера

Вашингтон. — Демократичний сенатор Джан Ф. Кеннеді вносить до Конґресу законопроєкт про створення двопартійної комісії, яка безсторонньо розглянула б справу зміни іміґраційного закону МекКаррана-Волтера. Ця комісія мала б 12 членів: по два члени з Сенату, Палати Репрезентантів та Виконного Уряду, і шістьох членів із приватних громадян. Іміґраційний закон із 1952 року допускає до ЗДА іміґрантів на основі квот. А ці квоти несправедливі, бо визначені вони на основі статистики 1920 року, коли найбільше прибувало нових іміґрантів з Англії та Німеччини. Квоти з цих держав постійно залишаються невичерпані, а квоти східньоевропейських країн виповнені на багато років вперед. Президент Айзенгавер рекомендував Конґресові зміни в цьому законі, але Конґрес не взяв до уваги звернення президента.

Робітники сталевої індустрії плянують нову страйкову тактику

Пітсбурґ. — Провідники спілки Сталеві Робітники Америки, КІО, обмірковують нову страйкову стратегію, що її хочуть застосувати в теперішній своїй акції за підвищення заробітної платні. Згідно з тим, робітники в деяких компаніях сталевої індустрії страйкують і в інших в той же час працюватимуть. Ця стратегія буде стосована з тією метою, щоб примусити деякі компанії піти на уступки в справі ґарантованої річної платні. Переговори між представниками сталевої індустрії і проводом спілки сталевих робітників відбуваються далі, але покищо немає виглядів на їх успішне закінчення. В багатьох підприємствах робітники гасять уже вогонь у печах, готуючись починати в четвер ранком страйк. Провідник спілки сталевих робітників Дейвид Дж. МекДоналд сподівається все ж таки, що в останній хвилині прийде до порозуміння. Спілка відкинула запропоновану сталевою індустрією підвишку платень на 10 до 10 і пів цента за годину і вимагає 20-центової підвишки такої, як її одержали робітники у Форда і в Дженерал Моторс. Пересічна платня сталевих робітників виносить тепер 2.27 доляра за годину. Дехто сподівається, що у висліді керівники сталевої індустрії дадуть 16-центову підвишку, а решту 4 до 5 центів відводитимуть на спеціяльний фонд, з якого будуть виплачувані допомоги робітникам на випадок безробіття. Покищо сталева індустрія пропонує підвишку 12 і пів цента на годину. В недавно минулому відбулося в сталевій індустрії три генеральних страйки: в 1946, 1949 і 1952. Спілка сталевих робітників має 600,000 членів в основній сталевій індустрії і 600,000 членів у фабриках, що переробляють сталь. У своїх домаганнях в справі підвищення заробітної платні провід спілки підкреслює, що чистий прихід сталевої індустрії в останньому році зріс на 60 процент і дивіденди, виплачувані власникам акцій, зросли на 33 і 1/3%. В той же час робітники домагаються тільки 4 і пів-процентової підвишки заробітної платні.

В АМЕРИЦІ

● Перший том „Спогадів" бувшого президента Геррі Трумана вийде 12 жовтня цього року. Другий том вийде в лютому 1956 року. Книгар з Кензас Сіті пропонує перше видання в окремому продажу із автографом автора.

● Від 27 червня до 1 липня в Лос Анджелес відбуваються збори Американського Товариства Жінок з університетською освітою. На цих зборах має промовляти дорадник в справах миру Гаролд Е. Стассен.

● У Південному Озон Парку, Квінс, Н. Й., чотири хлопці віком від 5-ох до 11-ох років згинули в ровах на новій будові, де вони „бавилися в тунель". На них звалилася 15-тонова маса землі.

● Перебуваючи в стейтах Нової Англії, президент Айзенгавер не тільки виголошував промови, але й пробував ловити рибу. В Ню Гемпширі йому не повелося, але в стейті Мейн він зловив двох великих лососів та п'ять пстругів. Один лосось мав 18 цалів завдовжки. Малу зловлену рибку президент, як дійсний рибалка, кидає назад у воду.

● Провідник соціялістичної партії, Норман Томас, заявив у промові в Віменті, Іллиной, що добре було б, якби демократичний і республіканський кандидати на президента відбули 10 передвиборчих диспутів, як то сто років тому робив Линколн із Даґлесом. Це — сказав він — було б дуже корисне для виборців, бо вони мали б нагоду пізнати кандидатів та їхні пляни й програми.

● Представники власників тютюнових плянтацій на своєму з'їзді в Ролі (Північна Каролайна) вирішили в найближчому році на 5—10 відсотків обмежити засівну площу під тютюн.

● Прем'єр-міністер Бірми У Ну з дружиною і дорадниками прибув літаком на тритижневі відвідини до ЗДА. Кілька днів пробуде він в Ню Йорку, а потім відлетить до Вашингтону, де матиме офіційну зустріч із президентом Айзенгавером.

СЕН. НОВЛЕНД: „КОМУНІСТИЧНИЙ ТИГР НЕ ЗМІНИВ СВОЄЇ ШКУРИ"

Вашингтон. — „Комуністичний тигр не змінив своєї шкури" й Америка та очолюваний нею вільний світ повинні мати це на увазі і відповідно діяти" — твердив сенатор Вільям Новленд, лідер республіканської меншости в Сенаті, промовляючи на окремому прийнятті „Фундації для розбиття большевизму" минулого четверга, 23-го червня, в готелі Вашингтон. Головною темою промови Новленда була ситуація на Далекому Сході, але при цьому цей видатний законодавець цілком виразно ставив вимогу визволення і незалежности всіх поневолених Москвою народів. На цьому прийнятті були теж представники поодиноких національних груп, між ними є голова УККА проф. Лев Добрянський. Перед прийняттям проф. Добрянський мав коротку розмову з сен. Новлендом, темою якої була недалека „зустріч на вершинах" в Женеві. Проф. Добрянський розмовляв при цій нагоді теж з приявним на бенкеті д-ром Фредериком Гаррісом, капеляном Сенату, який в січні цього року представив Сенатові о. Когута, що провів у Сенаті спеціяльну молитву з нагоди українських роковин 22-го січня. Д-р Гаррісон сподівається, що подібну процедуру можна буде повторити в цьому та наступних роках. Між приявними на прийнятті приблизно 250 гістьми були й такі приятелі української визвольної справи, як конґресмен Фіген, б. конґресмен Керстен, комішенер О'Коннор, Дейвид Мартін та інші.

Тим часом в новій програмі економічних наук Джорджтавнського університету повідомлено, що в академічному періоді 1955-57 на цьому університеті будуть лекції економії совєтської системи, які даватиме проф. Л. Добрянський. Студенти діставатимуть за ці курси шість кредитів.

ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ СКИТАЛЬЦІ ЗА НОВИМ ЗАКОНОМ ПРИБУВАЮТЬ ДО ЗДА

Бремен, Німеччина. — Дня 2-го липня ц. р. з порту Бремергафен в Німеччині відпливає пароплав „Дженерал Ланфіт", на покладі якого знаходитимуться 50 українських скитальців, спроваджуваних до ЗДА заходами ЗУАДК на підставі нового іміґраційного закону.

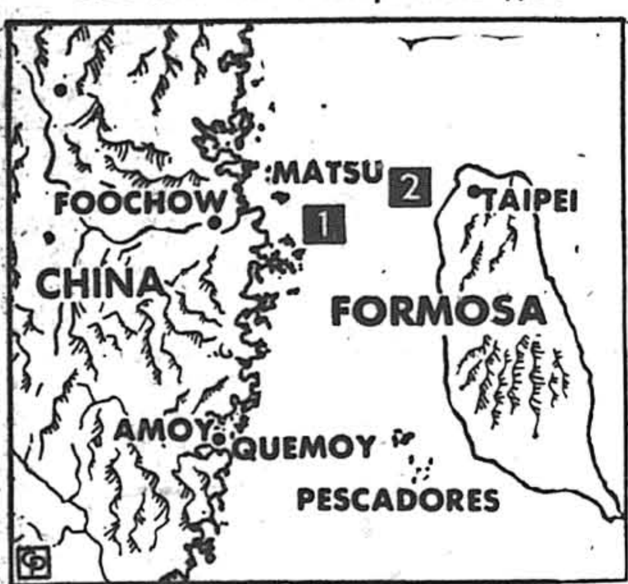
Автомобільні робітники почали переговори з корпорацією Крайслера

Дітройт. — Об'єднані Автомобільні Робітники, КІО, почали переговори з корпорацією Крайслера в справі ґарантованої річної платні і виплачування додаткових допомог для робітників на випадок їх безробіття. Дійсність контрактів, що охоплюють 139,000 робітників у фабриках Крайслера, вигасає 31 серпня ц. р. Провідники спілки сподіваються, що після успішного закінчення переговорів з Фордом і Дженерал Моторс погодиться на вимоги організованого робітництва теж і корпорація Крайслера. Пересічна платня робітників цієї корпорації виносить $2.10 на годину. Обидві сторони погодилися не видавати жадних повідомлень про переговори, доки вони не будуть закінчені.

Успіхи кадета-інженера В. А. Ґалана

Филаделфія. — Кадет — інженер В. Артур Галан, 21-річний син д-ра Володимира і Ярослави Галан виїхав на кінцевий вишкіл до школи Леонард Вуд, у стейті Мізурі. Після закінчення курсу інженерії для старшин студент В. А. Ґалан вертається до своєї школи „Колорадо Скул оф Майнс" в Голден, у стейті Колорадо для закінчення останнього року студій на Відділі Ґеологічної Інженерії. Студент В. А. Ґалан є членом УНС від дитячих років і оформлений у Відділі ч. 239 у Филаделфії. В. А. Ґалан закінчив був із відзначенням військову кадетську школу, так звану „Валі Фордж Мілітарі Акедемі біля Филаделфії. В цій школі часто відвідував його приятель родини Ґаланів сл. п. Д-р Лука Мишуга. Треба підкреслити, що з уваги на зв'язки з управою цієї школи багато новоприбулих знайшли там заняття і приміщення, як городники, шкільна обслуга і т. п. До сьогодні працює там багато наших іміґрантів, які вже там і дійшли до повної фінансової незалежности і стали повноцінними громадянами ЗДА.

Совєтські МІҐ-и зістрілюють далі

Тайпей. — Ще не прогоміла справа зістрілення совєтськими Міґами американського стежного літака на невтральних водах біля Аляски, а вже наспіли повідомлення про новий „подвиг" — за всіма даними — знову ж таки совєтських летунів біля острова Матсу (між Формозою і китайським материком). Два комуністичні джети МІҐ-15 зістрілили один національно-китайський тренувальний літак й одну звичайну машину, що везла американського лікаря на остров Матсу. Пільот тренувального літака вбитий й американський лікар поранений. Обидва націоналістично китайські літаки були неозброєні. Пільоти комуністичних МІҐ-ів порозумівалися з допомогою радія російською мовою із своєю базою в провінції Кукієн. В повідомленні націоналістично - китайського командування сказано, що керували літаками совєтські летуни і що взагалі совєти контролюють все комуністичнокитайське летунство. На мапці числами 1 і 2 позначені місця зістрілення обидвох літаків.

ЗУСТРІЧ В СПРАВІ НОВОГО УРЯДУ В ІТАЛІЇ

Проф. Антоніо Сені, десиґнований президентом Ґрончі до творення італійського уряду, розмовляє з президентом італійського сенату Морцаґорою в справі підтримки для твореного тепер уряду.

Тіто їде з ревізитою до Москви

Беоґрад. — Диктаторський президент Югославії, маршал Тіто прийняв запросини Москви відвідати її та поїде туди ревізитувати Булґаніна й Хрущова. Дати цієї подорожі ще не оприлюднено. Тіто прийняв теж запросини приїхати до Франції, яку відвідає в жовтні ц. р., а під кінець року збирається їхати до Єгипту, Етіопії і Ливану. Офіційне проголошення недалекої подорожі Тіта до Москви відсунуло на дальший плян зацікавлення триденними нарадами, що їх переводили в Беоґраді державний підсекретар в югославському міністерстві закордонних справ Пріца з амбасадорами ЗДА, Англії і Франції. Представник югославського міністерства закордонних справ, на просьбу якого відбулась та нарада, — давав репрезентантам трьох західніх великодержав докладні інформації про напрямні югославської закордонної політики. В офіційному комунікаті про ту конференцію сказано, що всі її учасники погодились, що розв'язування міжнародних проблем мусить спіратися на „повному пошануванні і признанні прав всіх народів на самостійність, рівність, самооборону і колективну безпеку в згоді з чартерою Об'єднаних Націй." Зокрема в тому комунікаті підкреслюється перебування Югославії в Балканському пакті з Грецією і Туреччиною. — Ціллю тієї конференції і проголошеного після неї комунікату було — як коментує західня преса — затерти неприємне враження, наче б Югославія верталась назад до бльоку комуністичних держав і тому була негідна дальшої допомоги збоку Заходу. Югославський уряд, мовляв, запевнив Захід, що Югославія на випадок війни буде збройно боронити недоторканости своєї території перед зазіханням сусідніх сателітніх чи совєтської армій, — пише західня преса.

Західньо-німецький парлямент дебатує над новою армією

Бонн. — В понеділок 27-го червня ц. р. розпочались в західньо - німецькому парляменті дебати над твореням нової західньо - німецької армії, дозволеної Паризьким договором. Дебати започаткував міністер оборони Т. Блянк довгим звідомленням про концепцію уряду, як має виглядати та нова армія. Те звідомлення коментує зголошений законопроєкт про рекрутацію перших 6 тисяч старшин і вояків, потрібних негайно до створення осередку нової армії. Теодор Блянк пояснював, як уряд хоче створити нову армію, щоб вона не була подібна своїм духом до давньої пруської армії, носія мілітаристичного й агресивного духу. Фактичну контролю над армією виконуватиме парлямент, від якого буде залежне ухвалювання військового бюджету. Тому, що перед парляментом відповідальний уряд, який предкладає бюджет, то фактичним шефом армії буде прем'єр (канцлер), а не президент держави, який виконує лише репрезентаційні функції. Вояки матимуть всі громадянські права цивільних громадян. Тому, що у творенні армії співпрацюватимуть також автономні краї, а не тільки центральний федеральний уряд, то новобранці з даних країв служитимуть у формаціях, стаціонованих у тих країнах. Блянк признав, що німецька молодь не має ентузіязму до військової служби, але він признав це природним явищем на тлі історичних подій першої половини цього сторіччя, особливо останніх 20-ти років. Військовий побірний вік охоплюватиме всіх чоловіків від 18 до 45 років життя. Вишкіл триватиме 18 місяців. Нова армія буде складатись з 370,000 наземного війська, 70,000 членів летунства і 1,326 фронтових літаків, та 20,000 моряків на легких воєнних прибережних кораблях.

Світ безупину маршує до миру — твердить Айзенгавер

Сковгіґен, Мейн. — Президент Айзенгавер промовляв до 5,000 слухачів на виставовій площі і заявив, що світ — хоч і поволі, — то безупину маршує до дійсного, безпечного і тривкого миру. „Ми бажаємо, казав президент, — тривкого миру, який був би оснований на справедливості і гідності. Це те, за що ми боремося в кожній столиці і в кожному уряді світу, між тими, які є нашими приятелями, і тими, які нас можуть вважати за ворогів." Звертаючись до американських ветеранів із другої світової війни, президент заявив, що вони воювали за волю, за права людини і за мир. „Вірю, казав президент, що ці ідеї поволі і з трудноцами зближаються до здійснення, і за це ми повинні дякувати Богові." Президент знову натякав про свою кандидатуру в 1956 році, але в неґативному сенсі. Цією промовою президент закінчив свою шестиденну подорож по стейтах Нової Англії (Вермонт, Ню Гемшир і Мейн) та літаком вернувся до Вашингтону.

● Брат президента д-р Мілтон Айзенгавер, президент Пенсилвенійського університету, виїхав із донькою у двомісячну подорож по Европі. Він відвідає Оксфордський університет та інші европейські високі школи.

У ПАРИЖІ ВІДБУДЕТЬСЯ З'ЇЗД 15 МІНІСТРІВ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ НАТО

Париж. — На два дні перед заповідженою конференцією голів 4-ох великодержав у Женеві, відбудеться в Парижі конференція репрезентантів 15-ти держав, згуртованих в організації ПівнічноАтлантійського Пакту. Таку конференцію скликав вже офіційно на 16-го липня генеральний секретар НАТО, лорд Ізмей. Ціллю тієї конференції всіх держав НАТО дістати безпосередньо від найавторитетніших репрезентантів трьох західніх держав, що їх голови й міністри закордонних справ стрінуться в Женеві з прем'єром і міністром закордонних справ СССР, інформації про їх погляд на Женевську конференцію і їхні пляни щодо неї. Як відомо, — напередодні ювілейної сесії Об'єднаних Націй, три західні міністри закордонних справ стрінулись були в Ню Йорку, де вони також спільно з західньо-німецьким канцлером устійнили одностайний фронт для будучих розмов із Совєтами. Інші члени НАТО хочуть власне почути про подробиці устійненого пляну. Менші держави, заступлені у спільній організації НАТО віддавна „бунтувалися" проти того, щоби в імені всього вільного світу виступали великодержави без попередньої консулятації і згоди інших держав. Водночас, вони хочуть скріпити авторитет президента ЗДА та прем'єрів Англії і Франції, разом з міністрами закордонних справ тих трьох великодержав, коли вони дадуть їм на спільній конференції всіх членів НАТО повновласть виступати в Женеві не тільки в імені своїх трьох держав, але й 12-ти інших держав Заходу. Таким чином у Парижі з'їдуться репрезентанти, імовірно міністри закордонних справ ЗДА, Англії, Франції, Італії, Західної Німеччини, Бельгії, Голляндії, Люксембурґу, Данії, Норвеґії, Греції, Туреччини, Канади, Ісляндії і Портуґалії.

Президент і Доллес конферували 2 години в літаку

Вашингтон. — Президент Айзенгавер і державний секретар Дж. Ф. Доллес перевели дві години в літаку на конференції про міжнародні справи. Вони летіли із стейту Мейн, де Президент закінчив одnотижневі відвідини в Новій Англії, під час яких він відвідав стейти Мейн, Вермонт і Ню Гемпшир, виголошував промови та дещо відпочивав, займаючись головно риболовлею. У майже двогодинній розмові під час їзди літаком державний секретар докладно поінформував Президента про всі свої розмови, що він їх перевів був в минулому тижні під час ювілейної сесії ОН в Сан Франсіско, особливо з совєтським міністром закордонних справ Молотовим. Президент хотів дістати звідомлення про ті розмови з першої руки і тому спершу була заповіджена нарада президента з Доллесом на понеділок вечером у Вашингтоні. Та нарада відпала після того, як Президент відбув уже таку вичерпну нараду з державним секретарем в дорозі до столиці. Очевидно, що розмова Президента з керівником закордонної політики ЗДА торкалася в першій мірі заповідженої на 18 липня ц. р. у Женеві конференції „на вершинах" (голів 4-х великодержав). Президент, як усі державні діячі Заходу, в першу чергу зацікавлений у відповіді: наскільки Совєти дійсно бажають собі якогось замирення і готові відступити від своїх, для Заходу неприйнятливих домагань, при розв'язуванні найбільших спірних міжнародних проблем. Між темами наради Президента й державного секретаря була також справа останнього летунського інциденту, коли то Совєти обстрілювали в минулу середу американський літак над протокою Берінґа, ранили його залогу й примусили літак осісти, при чому машина розбилась. В офіційному комунікаті про ту нараду в літаку сказано, що ЗДА внедовзі дадуть відповідь на совєтську ноту в тій справі. Совєти, як відомо, висловили жаль і готовість звернути половину втрати.

Большевики замучили ґенерала Курмановича

Влітi 1945 року большевики заарештували в Бадені під Віднем ґенерала Віктора Курмановича, колишнього начальника штабу Головної Команди Галицької Армії та бувшого секретаря військових справ ЗУНР і вивезли його у невідомому напрямку. Тепер вінніпеський „Новий Шлях" повідомляє, що д-р Маркіян Дзерович, який недавно повернувся з совєтського заслання, стверджує смерть ґенерала Курмановича в большевицькій тюрмі. Д-р Дзерович проживав якийсь час разом із ґенералом Курмановичем, а після того, як був з ним розлучений, довідався від санітара, що Курманович помер. Ґенерал Курманович, народжений 1876 року, після розпаду Австрії зголосився до служби в українській армії, де займав високі становища команданта корпусу та шефа штабу Начальної Команди.

В СВІТІ

● Даґ Гаммершилд, генеральний секретар Об'єднаних Націй, особисто припильнує приготування всіх технічних подробиць, зв'язаних із конференцією „чотирьох найбільших", яка має початись 18 липня ц.р. у Женеві. Він виїде туди 9-го липня. Державний секретар Доллес, у порозумінні з трьома іншими міністрами закордонних справ, звернувся в цій справі до Гаммершилда, і він радо погодився, щоб ОН були сяк-так причетні до цієї конференції, скликуваної поза Об'єднаними Націями.

● Американський турбомоторовий літак типу „Сейбр" і англійський бомбардувальник зударились під час маневрів над північною Німеччиною. Всі 6 летунів англійської залоги згинули в літаку, що загорівся і впав на землю, а американський пілот врятувався, вискочивши із літака з парашутом.

В Англії є понад 900 осіб, які, завдяки своїм родовим титулам чи становищам, є членами палати лордів, але ледве одна третина з цього числа являється на засідання палати. Недавно виринув проєкт позбавляти права членства в цій палаті тих лордів, які будуть відсутні на нарадах палати означену кількість разів. Лорд Врейбезон запротестував проти цього: він, мовляв, сам не приїздить до Лондону на засідання палати лордів, але тільки тому, що не має терпеливости вислухувати безконечні промови.

● З Сінґапуру відплило на пароплаві „Чівванґі", що належить голляндській компанії, 1,100 цивільних китайців з різних країн, які зголосились були до „репатріяції". З-поміж цих китайців 842 — мешканці Індонезії, прихильники комуно-китайського режиму, чи просто комуністи.

● В Альжирі французи ведуть великий наступ проти партизанів-терористів, що поховалися в горах. Крім поліції і наземного війська, в цій акції беруть участь парашутисти, скинені з гелікоптерів, а також розвідчі літаки. Сотні заарештованих заповнили в'язниці, десятки вбито у сутичках.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

З НОЖЕМ ЗА СПИНОЮ

Минулої середи 22-го червня, саме тоді, як совєтський міністер закордонних справ Вячеслав Молотов виголошував на ювілейній сесії Об'єднаних Націй в Сан Франсіско свою „миролюбну" промову, два совєтські літаки типу „МІГ" обстріляли над міжнародними водами в Берінґовій протоці біля узбережжя Аляски патрульний літак американської фльоти. Американський літак, ушкоджений совєтськими пострілами, був змушений приземлитись на американській території, на острові св. Лаврентія, при чому розбився, а члени його залоги були покалічені. Вістку про це проголосили з Білого Дому щойно в п'ятницю, подавши рівночасно, що президент Айзенгавер доручив телефонічно державному секретареві Доллесові в Сан Франсіско обговорити цю справу з совєтським міністром Молотовим. Молотов спочатку вдавав, що „нічого не знає", але на другий день, „довідавшись", висловив „жаль" совєтського уряду з приводу цього випадку. Викручуючись, він заявив, що американський літак порушив недоторканість совєтських територіяльних вод і між ним та совєтськими літаками прийшло до „обміну пострілами", але все ж таки совєтський уряд допускає „помилку" і готов покрити половину коштів і втрат, що їх цей випадок спричинив.

Як справа виглядала на ділі? Поперше — немає жадного сумніву, що ця атака на американський літак була звичайним „розбоєм на гладкій дорозі", що американський літак не порушив недоторканости совєтської території і що він мав право летіти туди куди летів. Подруге — совєтські літаки заатакували американський літак без найменшого виклику і перестороги, при чому не було ніякого „обміну стрілами", бо американський літак, озброєний тільки одним кулеметом, не зробив жадного стрілу.

З дотеперішнього перебігу справи можна припускати, що все скінчиться на вимінї дипломатичних нот, як скінчилося вже в багатьох інших подібних випадках. Усе ж таки це останнє совєтське розбишацтво характеристичне ще й політичними обставинами, при яких воно сталося, головно фактом, що саме в той день на ювілейній сесії ОН промовляв Молотов, а в столицях чотирьох великодержав, отже і в Вашингтоні і в Москві, провадилась інтенсивна підготова до „зустрічі на вершинах" у Женеві.

Теперішня поведінка Совєтів у міжнародній політиці, а зокрема тон совєтської дипломатії підсувають здогад, що напад на американський літак над Берінґовою протокою не був спеціяльно запляновапий і не стояв у безпосередньому зв'язку з сесією ОН в Сан Франсіско чи плянованою конференцією в Женеві. Навпаки, вибачливий тон совєтської відповіді на американський протест вказує радше на те, що цей напад був для Кремлю досить невигідний. Висновок з цього такий, що совєтські летуни не виконували спеціяльного наказу, а тільки поступили „принципово", і саме в цьому „принципі" суть справи. Він бо доказує, що вся совєтська дипломатія, все теперішнє московське „миролюбство" і все пропаґандивне горлання про „мирне співжиття" не мають нічого спільного з дійсністю. Кремль говорить про мир, а тримає ніж за спиною. Про мир і співжиття говорить він тільки на те, щоб приспати увагу вільного світу і в слушний момент встромити йому цей ніж у серце. Атака на американський літак минулої середи була тільки випадковим, але дуже промовистим блиском ножа.

Білий Дім і державний департамент, повідомляючи про напад над Берінґовою протокою, заявили, що американський уряд приділяє цьому випадкові дуже серйозну увагу. Цю серйозність, виходило б, злагіднив тон відповіді Молотова, що був для державного секретаря Доллеса — як заявив він після свого повороту з Сан Франсіско до Вашинґтону — „сприйнятний, хоч не задовільний". Можливо, що державний департамент вимагатиме ще, щоб Совєти покрили всі втрати. Але справа не лише в матеріяльних втратах. Важливо, чи уряд у Вашинґтоні належно оцінить політичну пов'язаність цього випадку з подібними попередніми випадками і з загальним совєтським наставленням. Важливо, чи цей випадок допоможе Вашинґтонові побачити і переконатись, що совєтські миролюбні слова ні в чому не змінили аґресивного наставлення Кремлю та його аґресивної готовости. В історії менші причини, ніж ця, викликали війни, а в совєтській практиці вже відомі випадки, що спричинники подібних „інцидентів" діставали відзначення і нагороди. Совєтські літаки, нападаючи і стріляючи на виразно зазначений американський літак, мусіли рахуватись з усякими можливостями і наслідками нападу, і з ними мусить рахуватись Кремль. З ними повинен рахуватись також і Вашинґтон і весь вільний світ.

НА СІМ БІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ ЗАЙВИХ ХАРЧІВ

В Америці є вільна господарка, і особливо республіканський уряд є рішучим противником будь-якого встрявання держави в торгівлю чи промисл, яке нагадувало б дійсні чи здогадні соціялістичні експерименти. А втім, теперішній республіканський режим, так само, як попередній демократичний, сидить по вуха в „харчовому бизнесі", одному з найдивогляднiших, що їх колинебудь бачив світ.

Оповідає про це в „Ридерс Дайджесті" за липень ц. р. Ґейнор Меддокс, один із найбільших сучасних знавців харчових відносин в ЗДА, Европі й Південній Америці, редактор фахового часопису присвяченого проблемам харчів та харчового ринку і видаваного організацією американських часописних підприємств. В заголовку статті він запитує своїх читачів: „Коли ми в З'єдинених Державах прийдемо до здорового глузду й перестанемо витрачати податкові доляри на накопичування харчів, яких не потребуємо?" Американський фахівець пише свої твердження не на підставі вичитаної статистики чи власних теоретичних обрахунків. Ні, він особисто проїхав тисячі миль і власними очима оглядав велетенські склади, в яких змагазиновано муку, кукурудзу, риж, масло, сир і спорошковане молоко вартости 7 більйонів долярів теперішньої ринкової ціни. Всі ті харчі скуповує спеціяльно для цієї цілі покликана урядом організація, звана популярно у фахових колах „Три С" від початкових літер: „Commodity Credit Corporation". Ця державна компанія, що орудує величезними фондами, створена з податків громадян, скуповує надвишки харчів, які залишаються непродані у сільсько-господарських продуцентів. Це, так би мовити, банк, який субвенціонує американське хліборобство, охороняючи його від втрат, що їх воно зазнавало б, коли б ці продукти, кинені на ринок, обов'язково обнизили б ціни нижче продукційних коштів, — з другого боку той „банк" - фактично частинно реґулює харчові ціни, маючи завжди змогу впливати на гуртовий продаж харчів.

ССС сам не веде господарки. Він не женеться за заробітками, а навпаки — намагається гальмувати хліборобство від погоні за надмірним заробітком. Він спонукує хліборобського продуцента позбуватися своїх продуктів розмірно дешево, дармащо той продуцент не рахується з дійсними можливостями збуту на відкритому ринку й тому продукує забагато, знаючи, що держава все одно закупить у нього надвишку. Це неморально, і над цією проблемою постійно дебатується у фахових колах. Засівна площа в ЗДА охоплює тепер 55 мільйонів акрів. Але при вдосконалених методах господарювання було б досить 19 мільйонів акрів. Республіканська адміністрація схилялася частинно до концепції, щоб, припинивши посередні і безпосередні субвенції хліборобам, примусити їх „стати реалістами" й обмежити продукцію харчових продуктів до можливостей власного збуту. Але, очевидно, це викликало б зубожіння хліборобства, спричинило б зменшення засівної площі та худоби і скорочення всього сільського господарства в Америці. Це небезпечно і з соціяльно-економічних і з політичних причин. І тому власне продовжується, як ніби тимчасовий і половинчастий вихід з ситуації, отой закуп харчових надвишок державою, із щораз більшим накопичуванням у державних складах нікому непотрібних харчів. Ситуація стає щораз складнішою. Американський уряд є, напр., тепер власником 1,2 більйона бушлів пшениці. У практиці це значить, що ЗДА могли б тим змагазинованим запасом прохарчовувати все своє населення і всіх своїх звірят впродовж двох років, ще й експортуючи стільки пшениці, скільки експортують тепер. В американських державних магазинах є стільки масла, що його було б досить для 160 мільйонів душ населення цієї країни на один місяць, а сиру — на три місяці.

Очевидно, що така харчова політика вимагає готівки не тільки на закуп харчів, але й на їх зберігання. В одному лише „Фултон Маркет Сторедж Ко." в Шикаґо змагазиновано 14 мільйонів фунтів масла. Воно запаковане у 60-фунтових брилах і лежить заморожене протягом двох років. Там же є два мільйони фунтів сиру в 75-фунтових стіжках. Таких складів є сотні. У стейтах Тексас, Арканзас і Луїзіяна є державні склади, в яких лежить 10½ мільйонів 100-фунтових мішків рижу. Місто Кровлі в західній Луїзіяні називає себе світовою столицею рижу. Але тому, що плянтації рижу в ЗДА існують далі й далі продукують риж, існуючих там складів рижу вже замало й будуються нові за зразком давніх. Ґейнор Меддокс вичислює десятки таких міст і приватних фірм, де держава тримає закуплені нею харчі. І він пригадує подорожникам по цій країні, що коли хтось з них буде тішитися, дивлячись на зелені ниви й чепурні склади, побудовані в багатих сільсько-господарських околицях, то хай не забуває, що американська держава витратила близько 200 мільйонів долярів на побудову 185,000 таких складів і витрачає денно по 200,000 дол., щоб ці склади устаткувати й ними адмініструвати. Зрештою, для маґазинування харчів служать не тільки торговельні склади. Коло 2 мільйонів тонн змаґазиновано теж на кораблях, які „вийшли з ужитку", з коштами денного утримання по 25,000 долярів. Це — 112 кораблів на Джеймс Ривер у Вирджинії, 130 кораблів у двох портах Тихого океану і 70 кораблів на Гадзон Ривері за 40 миль від Ню Йорку. Щодва тижні відбувається генеральна інспекція змаґазинованого там зерна й інших продуктів: міряється температуру і перевіряється безпеку проти хробаків і комах. Зимою всі ці склади штучно отеплюється, літом охолоджується.

Очевидно, держава старається позбуватись цих залишків. Від 1 липня до 31 грудня м. р. роздано задармо школам, різним допомоговим організаціям і навіть окремим потребуючим особам 243 мільйони фунтів вартости 83 мільйони долярів. Вислано в тому самому часі до 41 заморської країни харчів на 66 мільйонів дол., теж без цента звороту. ЗДА висилають харчі по надзвичайно низькій ціні до Туреччини, Югославії, Японії й інших приязних країн, бо ССС „має право" втратити 700 мільйонів долярів впродовж трьох років на цьому нерентовному „бизнесі". Найлегше було б — знищити ті харчі. Але це неморально й американський уряд побоюється реакції світової опінії. Знову ж годувати тими харчами всіх голодних у широкому світі неможливо, бо перевіз і розподіл коштував би ще багатомільйонові суми.

Таким чином за гроші податників скуповується харчі, щоб їх тримати непридатними і щоб наслідком того той же податник мусів платити для своєї кухні й свого шлунку — дорогу ціну. Американський фахівець запитує, як довго триватиме ця несамовита „забава".

Ярослав Курдидик

ЩЕ ПРО НАЙБІЛЬШОГО ШПИГУНА АМЕРИКИ

Секретар фінансів ЗДА за урядування президента Рузвелта, Генрі Морґентав залишив у спадщину щоденник своєї десятилітньої діяльности. Щоденник цей має біля 900 томів, а в них 50-60 мільйонів слів. Це головним чином записки-стенограми, і їх тепер поволі розшифровує призначена для цього окрема комісія ЕфБіАй.

З упорядкованого вже матеріялу дещо оприлюднено, а решту тримається в таємниці для основного дослідження. З опублікованого матеріялу довідуємось про неймовірне своїми розмірами шпигунство на користь СССР у роках 1941-1945, ведене Гаррі Д. Вайтом, одним із найбільш довірених співробітників Морґентав. Між іншими вістками, дата 25 лютого 1943 р. залишиться, мабуть, одною з найбільш понурих в анналах ЗДА, бо в цей день Морґентав наділив Вайта найбільшими повновластями і зробив його своїм не лише найближчим співробітником, але, як він висловлюється у своєму щоденнику, „мозком", у якому збігалися всі відомості, що відносилися не тільки до компетенції самого міністерства скарбу, але й до 18 різного роду стратегічних комісій, включно з ОСС (Офіс оф Стратеджік Сервісес Адвайзері Коміті). При цьому слід згадати, що ОСС під час війни було централею, де скупчувалася вся розвідка й контррозвідка, з ОСС виходили всі відомості й доручення в справі всякого роду саботажів і підтримка всіх рухів спротиву поза фронтами ворога.

За безсумнівними твердженнями ЕфБіАй, Г. Вайт був найбільшим комуністичним шпигуном. Цей тип, як стверджує його діяльність, з якоюсь незрозумілою пасією відданий був СССР і доконував речей, які у відношенні до його батьківщини Америки окреслити словом „зрадник" замало, щоб ним можна було охопити злочини цієї людської креатури. ЕфБіАй старається тепер вияснити, що було стимулом усіх цих його вчинків?

На засіданні штабу, що відбулося через 24 години після нападу японців на Перл Гарбор, у щоденнику Морґентав є така нотатка: „Я хочу, щоб усі інформації скупчувалися в одному мозку — мозку Ґеррі Вайта. Це і є головна мета цього засідання".

І ось тут, мабуть, і розпочалася „діяльність" Вайта. Не треба забувати, що міністерство скарбу не тільки фінансувало всю воєнну промисловість і мало на неї основний вплив, але воно також було в спромозі ламати й знецінювати валюту кожної країни.

Вайт був заінтересований в тому, щоб вироблений ним т. зв. „плян Морґентав" — плян докорінного знищення Німеччини — був повнотою здійснений. Німеччину за цим пляном слід було перетворити „на пасовище для кіз", тобто знищити всю її індустрію так, щоб вона у найближчих ґенераціях не могла нікому більше загрожувати. Під цим словом „нікому" — слід розуміти насамперед СССР.

Далі, Вайт був заінтересований у тому, щоб Китай привести не лише до повної інфляції, але відмовленням взагалі будь-якої допомоги збоку ЗДА звести до ролі економічного банкрута і зробити податливим для комуністичних впливів. Вайт намагався знецінити якнайбільше англійський фунт, а всю золоту валюту, що тоді майже вся була під контролею ЗДА, радив передати до запляновaного ним „міжнародного банку" і випустити в обіг міжнародні банкноти під назвою „юнітас".

Коротко кажучи, всі його пляни йшли в тому напрямі, щоб зруйнувати фінансово кожного, хто тільки міг би відігравати якусь економічну ролю. Але рівночасно Вайт був одним із головних речників якнайбільшої допомоги Совєтському Союзові у формі відомого „ленд лізу". Завдяки цій допомозі большевики виграли війну і так підсилилися, що збройною силою дорівнюють Заходові.

Ще в травні 1942 року, коли ЗДА зводили найтяжчі бої з Японією і не відомо було ще, як довго війна затягнеться, Вайт виготовив проєкт, за яким зараз по закінченні воєнних дій ЗДА мали цілковито роззброїтися і вивести з ладу всю свою воєнну промисловість.

Трагічні наслідки цього Вайтового „проєкту" пережили ЗДА особливо дошкульно, коли СССР з повною бойовою готовістю розпочав війну в Кореї, виставивши мільйонову „добровольчу" китайську армію, вивінувану також і зброєю, що походила з американського „ленд лізу".

Отже Вайт був „шпигуном найбільшого калібру". Його впливи рішали не лише про те, що ділялося на майже всіх фронтах останньої війни, але змінювали в дечому навіть долю деяких народів. Мабуть, після повного розшифрування щоденника, довідаємося про ще не одну понуру подробицю з діяльности цього найбільшого зрадника, якого знає модерна історія.

„НЕ ТАК ТІЇ ВОРОГИ..."

Радіо Визволення в українській програмі з 1-го травня ц. р., між іншими матеріялами, передало поза залізну заслону статтю про кінорежисера Олександра Довженка з нагоди його 60-річчя.

Десь у Києві, Львові чи Харкові український радіослухач, який, ризикуючи своїм і своєї родини життям, наставив у цей день радіоапарат на хвилі радіовисильні Визволення, — мав нагоду послухати дещо про цього визначного українського кінорежисера. А втім, багато нового про Олександра Довженка він не почув. У ці дні совєтська преса присвятила також багато уваги ювілеєві цього кінорежисера. Читачам „Правди" чи „Радянської України" пригадували в ці дні й про деякі фільми, створені Довженком (опускаючи, звичайно, ті з них, які свого часу, знято з екранів, як „буржуазно - націоналістичні"), про його оригінальність і майстерність. Оцінюючи його заслуги в розвитку совєтського кіномистецтва, Москва нагородила його орденом „Трудового червоного прапора" а широка громадськість, як писали газети, вшанувала присвяченими йому вечорами, концертами та рефератами.

Автор статті, переданої через етер поза залізну заслону, поставив собі, треба припускати, зовсім інше завдання, як ставили собі совєтські шанувальники Довженка. Говорячи про кінорежисера, він заявив, що „коли в кінці 20-х років чужа народові большевицька влада розпочала потрібну лише комуністичній партії колективізацію — Довженко був змушений відмовитися від ставлення вільнолюбних і незалежних фільмів".

Совєтський радіослухач, до якого заадресована трансляція — якщо є він вже не юнаком, а зрілою людиною, — почувши це, напевно здивувався: звідки то вигадали в тому радіо Визволенні, що на Україні не то в кінці 20-х, а в будь-яких роках під совєтською владою можливі були „вільнолюбні" і „незалежні" кінофільми. А якщо — подумав цей радіослухач, — автор трансльованої статті про Довженка має на увазі хоча б його кінофільми „Арсенал" чи „Землю", — то невже ж таки це є фільми, незалежні від большевицького трактування історичної дійсности? Більша чи менша доза „незалежности", яку завжди і при всіх диктатурах дозволяється мати мистцеві, ще не робить його вільним у творчості. Зрештою й прикутий за руки до тачки невільник має ще змогу рухати ногами чи головою...

Далі совєтський громадянин, який відважився слухати заборонену передачу з вільного світу, почув 1-го травня таке: „Під час другої світової війни Олександер Довженко поставив фільм „Україна в огні", випущений 1944 року. Оптимізм, життєрадісність української людини, її любов до свободи і незалежности — наскрізь пронизують цей фільм. Саме тоді провадилася війна проти гітлерівських полчищ, Україну треба було рятувати..."

Припустімо, що цей совєтський громадянин, який все це вислухав, — не відповідальний комуніст чи емґебіст, а звичайний собі безпартійний інтеліґент, робітник чи селянин, який совєтській владі має завдячувати лише свої злидні. Пропаґандивну суть, яка наскрізь пронизує фільм „Україна в огні" (тоді в тих роках, за ціну українського патріотизму і Церкви і навіть самого існування колгоспів треба було большевикам рятувати свою шкуру), цей громадянин розуміє більше й краще, ніж будь-хто по цей бік заслони. Останню війну він пережив чудом і рятувати Україну від Гітлера для Москви не мав ані найменшої охоти. Через український народ, сином якого він є, у ці криваві роки перекотились гітлерівські та большевицькі орди, залишаючи на ньому найтяжчі рани, і цей народ створив у той найтрагічніший час своєї історії наймудрішу і єдину з усіх можливих концепцію: боротьба і проти тих і проти других. Тоді кращі сини українського народу цю концепцію реалізували своїми власними головами, борючись проти Гітлера і проти Сталіна в підпіллі і у фронтовому бою. А пасивні елементи народу ненавиділи большевиків і вичікували подій або йшли в полон до Гітлера аж поки не збагнули, що гітлерівська окупація не ліпша за большевицько-московську. „Рятували ж" Україну в той час ковпаківські банди на окупованих німцями теренах і „вірні сини родіни" на фронтах, а совєтська пропаґанда тим часом погрожувала „зрадникам українцям" найстрашнішими карами.

Напевно не думав рятувати Україну для червоної Москви і той підсовєтський громадянин, який 1-го травня цього року, коли по вулицях совєтських міст „трудящі демонстрували свою відданість партії і урядові", — щільно позапинав вікна у своїй хаті, замкнув двері і залучив радіоапарат, сподіваючись довідатись — „а що там говорять, у тому вільному світі..."

Ще далі в трансляції радіо Визволення совєтський нелеґальний радіослухач почув про допомогу, яку під час війни подавала Америка та Англія Совєтському Союзові, але, мовляв, у кінофільмі „Україна в огні" Довженко „не мав права про це сказати". Ще почув він, що зрештою згаданий фільм про Україну большевики заборонили, бо „майстер Довженко проповідував у ньому любов до свободи і ненависть до будь-якого поневолення і будь-якого кольору диктатури..."

Не знаємо, що подумав собі совєтський радіослухач про присвячену Довженкові ювілейну статтю, вислухавши

(Закінчення на стор. 3-ій)

Мих. Волошко

ТРЕМТЛИВИЙ ВОГНИК

(Спогад)

(3)

**

На сьомий день по смерті Павла в таборі поширилися чутки, що незабаром мають приїхати представники Українського Комітету, і всіх українців відпустять додому. Цю вістку Володимир прийняв як чергову вигадку. Але в перших числах жовтня в табір дійсно прибули представники Комітету.

В перший день своєї праці вони провели реєстрацію всіх українців. При цьому всіх тих, що подавали місце свого народження на землях східніх — записували, що народились в Галичині. Володимирові записали, що походить він із самого Львова. Молодий чоловік із Комітету сказав йому:

— Пане Козак! Моліть Бога, щоб дав вам якнайшвидше стати ногою на рідну землю. А там, як то кажуть, в своїй хаті своя правда... Завтра й вагони приходять.

Володимир на хвилину забув про голод і пожвавішав. Що найбільше йому сподобалося — це сама форма звернення. „Пане Козак" — повторив він, і прислухався, як то звучить... Двадцять три роки він був „товариш Козак", а сьогодні відчув, що він не „товариш", а — людина.

Представники Українського Комітету працювали день і ніч. На третій день їм удалося вислати додому першу тисячу полонених. На станції Седльце на них чекали товарові вагони. Володимир підійшов до одного з вагонів і пригадав, що стоїть якраз на тому самому місці, на якому стояв тоді, коли привезли його в цей табір. Згадавши, що з ним немає найближчого друга, відчув гіркий жаль. В останні дні, овіяний радістю, що їде додому, він навіть забув, що носить у кишені страшну кулю, яка вбила Павла. „Ну що ж, така воля Божа", — втираючи сльози, заспокоїв себе, і в туж мить подумав. „А чи є потреба везти цю кулю додому на показ? Чи ж мало впало таких куль на нашій землі?!" Він пішов за вагони, видовбав у землі пальцем ямку, кинув туди кулю, засипав, затоптав ногою і пішов. „Ось тут на чужині лежи, як і той, кому життя забрала!" — з докором сказав Володимир.

А тим часом представники Комітету нагодували всіх людей, приготовлених до транспорту, смачною картопляною супою, видали кожному на дорогу по буханцеві хліба і по пушці маргарини. І сталося так, що поки видали хліб останнім, перші вже з'їли все і почали стогнати від болю... Представники Комітету бігали і сердечно закликали: „Просимо панів не їсти"...

По обіді надворі проясніло. І з-за хмар показалось сонце; люди сиділи у дверях вагонів і чекали на паротяг, який мав прийти десь під вечір. Володимир бачить у дверях одного вагона височенну постать. Колись, мабуть, був цей хлопець, як дуб, а тепер навіть дивно було, як на його тонкій, обтягнутій жовтою шкірою шиї трималася голова. Висохла з голоду людина посміхнулась і промовила:

— А може б ми, хлопці, пісню заспівали...

— Оце як раз тобі й співати! — насмішкувато озвався сусід, — гопака не вдар, бо кістки порозтрусиш...

Висохла з голоду людина набралась відваги і закричала на все горло:

— Хлопці! До мене, бо я вже співаю!..

Знайшлися охочі. Підійшли люди з сусідніх вагонів, — і враз гримнуло:

„Розпрягайте, хлопці, коні,
Та й лягайте спочивать...

Пісня набирала розмаху і розносилася луною по всій станції. З будинків повиходили на станцію німці, а вже не молодий представник Комітету стояв і біленькою хустинкою втирав сльози.

**

Ешелоном приїхали до маленької польської прикордонної станції. Члени Комітету пояснили, що потяг далі не піде. Яких чотири кілометри прийдеться йти пішки, а там вже починається українська земля. Не обійшлося і тут без драматичних сцен. Бо не всі вийшли із вагонів живими: Двоє козаків навіки закрили свої очі. Ні харчі, ні ліки їм не допомогли. Не пощастило їм побачити рідні села.

Але Володимир був одним із щасливців. Було вже під вечір, коли він переступив українсько-польську границю. Тут їх чекали сотні людей. З три десятки возів стояли для тих, що не могли йти.

Валка рушила. Їхали від села до села. І в кожному стояли великі казани з навареною стравою, столи з нарізаним хлібом і люди, готові подати першу медичну допомогу. Дивлячись на все це, Володимир ще більше міцнів духом. „Скільки добра і любови криється в моєму народі! — думав він. — Адже ж через усі ці села перейшов страшний ураґан війни. У кожного є своє горе: втрата близьких, рідних, друзів, господарська руїна, а все ж ці люди лишили все на боці і поспішили на поміч ближньому. В той казан, з якого тількищо їв я смачний куліш, жінки віддали пшоно, відірвавши його від рота власних діточок. Або ті селяни що везуть нас своїми кіньми. Багато мають вони праці у своєму господарстві, але лишили її і поспішили до нас з допомогою. Хіба ж не діє над нами Боже благовоління? Ні, що не кажи, а ми, українці, таки сильний нарід. Ех, — думав Володимир, — якби вмів я написати про все це, то вийшла б з того чудесна повість!"

У місті Яворові член Українського Комітету видав Володимирові документи, і тепер він вже вільно міг їхати до свого рідного Проскурова.

На станції Шепетівка Володимир встав з поїзда, щоб заїхати ще по дорозі до Староконстянтинова, до Павлової матері.

Хатину, де вона мешкала, знайти було не легко. Але з поміччю добрих людей Володимир розшукав її і постукав у двері. Відчинила йому немолода вже жінка і, пізнавши у ньому вояка, що вертається з полону, запросила до хати.

— Моє прізвище Козак. Козак із Проскурова, — відрекомендувався він.

— О, Володимир! — радісно вигукнула жінка. — Ви, мабуть, той, що про вас завжди згадував у листах Павлуньо...

— Так, мабуть, той самий, — ствердив Володимир.

Павлова мати посадила гостя і насамперед запитала, чи не приніс він якусь вістку від сина.

— Та дещо знаю, — поволі промовив Володимир, і тут же в думці почав докоряти собі, чому раніше не подумав про те, як сказати матері найстрашніше, що тільки може для неї бути. Але вже пропало. І вирішив так: розповідь якнайбільше розтягнути. Він почне розповідати з першого дня, як попали вони з Павлом у полон, а потім якось то воно буде. Про те, що Павло втратив віру в Бога рішив не казати.

Схвильована мати слухала, а її очі заливалися слізьми.

— ...І от на другий день, — дійшов Володимир у своїй розповіді до трагічного кінця, — німці привели назад тих, кому пощастило втекти. Почали розстрілювати... Пролунав перший постріл. І.. я не знаю, як це сталося, але разом з тим, хто був засуджений на смерть, упав Павло... Куля, мабуть, вдарилася у цегляну підмурівку бараку і...

Павлова мати затремтіла від страху. Заплакані очі застигли, а обличчя сполотніло. Вона мовчки впала на коліна і стиснула руками голову. Володимир також став на коліна, перехрестився і почав молитися: „Прости йому, Господи, а нас грішних охорони і не введи у спокусу"...

Павлова мати не знала тієї глибокої таємниці, що її розумів у своїй молитві Володимир. А якби й знала, то чи повірилаб?

По молитві Володимир встав і допоміг підвестися нещасній жінці. Перед іконою Божої Матері вона засвітила тремтячою рукою лямпаду, перехрестилась і ледве чутним голосом проказала:

— А мені, Володю, снився сон: Ішла я з Павлуньом через міст, що звисав над якоюсь чорною пропастю. Як дійшли ми до середини — міст струснувся ніби від громового удару. Під Павлом проломилася дошка і він полетів у пропасть. Я скрикнула від страху і зрозуміла, що не побачу більше сина...

Вогник, що горів у лямпаді, злегка миготів і по стінах убогої кімнати колихалися химерні тіні. „Так, як людське життя, — подумав Володимир: — слабий, тремтливий вогник у темряві..."

Микола Остап'як

ОХОРОННЕ ЩЕПЛЕННЯ ПРОТИ ПОЛІО

I

Викриття відпоности проти поліо в організмах, що перебули цю недугу, напровадило дослідників на думку, щоб в боротьбі проти поліо застосувати такий самий засіб, який використовується в боротьбі проти інших заразливих недуг, як наприклад, проти віспи, — а саме охоронне щеплення.

Початкові досліди на тваринах дали задовільні наслідки, ба виказали, що через імунізування вакциною проти поліо, тобто через кількаразове щеплення з рівночасним збільшуванням дози вакцини — можна осягнути в мавп відпорність проти поліо такого високого ступеня, що навіть велика доза живих вірусів поліо, впроваджена шприцою безпосередньо до мозку імунізованої тварини, — не є в силі викликати в неї недуги паралітичного поліо.

Вакцину, що її стосовано в початкових щепленнях, виготовлювано з спінального мозку мавп, що їх заражували вірусами поліо. В 1935 р. два американські лікарі д-ри Кольмер і Боді, заохочені добрими наслідками щеплення тварин, зважилися нащепити такою вакциною проти поліо кільканадцять тисяч дітей. Наслідки того щеплення для деяких дітей були трагічні, бо 12 дітей захворіло на поліо зараз після нащеплення, а 6 з них померло.

Одною з причин невдачі цієї спроби охоронного щеплення було те, що до щеплення ужито живих вірусів поліо. Хоч концентрація вірусів поліо була в цій вакцині дуже слабка, бо суспензія тваринного спінального мозку з вірусами була сильно розпущена фізіологічним розчином, то проте вакцина виявилася небезпечною для охоронного щеплення дітей. З тих причин залишили на деякий час спроби охоронного щеплення проти поліо за посередництвом вакцини, та звернули увагу на інший засіб, що його можна ужити для надання людському організмові відпорности проти поліо, а саме на сировáтку, що походить від людей, які перебули недугу поліо.

Та ця сироватка навіть в максимальній дозі має в собі замалу кількість протитілець проти поліо, щоб надати йому відпорности проти цієї недуги. Тому виявилася конечність стосувати для протидії інфекції поліо протитільця в сконцентрованій формі. Це можливе осягнути через впровадження до організму так званої ґльобуліни ґамма.

Під час другої світової війни винайдено в ЗДА методу так званої фракцинації кровної плязми на поодинокі її складові частини. Як відомо, повну кров тяжко переховувати довгий час, тому її переробляють на плязму в той спосіб, що відсепаровують від неї червоні тільця. Ця кровна плязма різниться від сироватки тим, що з сироватки разом з червоними тільцями крови усунено ще й фібриноген, який спричиняє те, що кров зсідається і творить згусток. Методою фракцинації можна одержати ґльобуліну ґамма на 98% чисту, яка має понад 20 разів більше протитілець від плязми, з якої цю ґльобуліну виготовлено, коли порівняємо однакові кількости обох речовин.

Таким чином уможливлено стосування в профіляктиці ті тільця в досить великій концентрації, які невтралізують активність того збудника, що спричинив їх постання в організмі. Стосують цю ґльобуліну в різних дозах, залежно від ваги організму, який має бути нею нащеплений. Як впровадити до організму відповідну дозу ґльобуліни ґамма, то по короткому часі можна викрити в його крові достатню кількість протитілець проти поліо для того, щоб зневтралізувати там активність вірусів поліо і тим самим припинити дальший процес інфекції. Однак не можна твердити, що ця ґльобуліна завжди успішна. Коли інфекція відбувається трактом нюхових або інших нервів, або недуга поліо є вже в такій стадії, що вірус заатакував нервову систему, без огляду на те, яким шляхом він туди дістався, стосування ґльобуліни ґамма є мало або цілком безуспішне, бо вірусам, що вже дісталися до нутра клітин нервової тканини, впорснена ґльобуліна ґамма, не є в силі відповідно протидіяти.

Фахівці від поліо, беручи до уваги великі кошти продукції ґльобуліни ґамма та замалу ефектовність імунітету проти поліо, який вона надає організмові, — рішили не стосувати її як засобу для масового забезпечення дітей проти поліо.

(Продовження буде)

● **Арне Скавґ**, міністер торгівлі Норвеґії, що очолював норвезьку делеґацію на ювілейній сесії Об'єдн. Націй в Сан Франсіско, звернув увагу на те, що керівники різних держав „не добачають" Об'єднаних Націй і влаштовують міжнародні конференції та складають договори поза цією установою. Д-р Малік, репрезентант Ливану, скаржився, що ОН не були досі в силі розв'язати проблеми арабських втікачів у Палестині.

ДРУГИЙ КОНҐРЕС І НОВА УПРАВА СУСТА

В днях 10-12 червня ц. р. відбувся в Ірл Голл на Колумбійському Університеті (Ню Йорк) Другий Конґрес Українського Студентства Америки (СУСТА). Участь в Конґресі взяло 50 делеґатів студентських організацій у ЗДА. Були присутні теж представники Національної Студентської Асоціяції ЗДА (ЮСНСА) Воллес Лонґпор, який виголосив доповідь на тему „Студент, як громадянин" та Вільям Бейт, референт міжнародних справ з реґіональної екзекутиви ЮСНСА в Ню Джерзі.

Вітав Другий Студентський Конґрес голова УККА проф. Лев Е. Добрянський і програмові доповіді виголосили проф. Роман Смаль-Стоцький і студент Олеґ Федишин.

Нову управу СУСТА обрано в такому складі: Олеґ Федишин, президент, Володимир Петришин, віце-президент для студентських справ, Михайло Почтар, віце-президент для зовнішніх зв'язків, Тарас Гунчак, віце-президент для національних справ, Мирослава Томоруґ, віце-президент для стипендійних справ, пані Міщинська і Кміньчук, секретарі, та С. Косановський — касир. Головою контрольної комісії СУСТА обрано Елінору Кульчицьку і головою товариського суду Богдана Пителя з Енн Арбор.

Під час нарад конґресу розглянено всі ділянки дотеперішньої (за два роки) праці й обговорено напрямні діяльности на майбутнє.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

Свято в честь Отамана Петлюри

29-ті роковини від трагічної смерти Голови Директорії й Головного Отамана Української Народної Республіки відзначила українська громада у Филаделфії Жалобною Академією в неділю, 5 червня ц. р. у репрезентативній залі „Муз-Гол" при вулиці Брод. Це величаве святкування роковин смерти Гол. Отамана попереджене було панахидами у всіх українських святинях у Филаделфії.

Сама Академія мала врочистий характер. В ній в характері почесного гостя взяв участь Президент Української Народної Республіки в екзилі д-р Степан Витвицький, високі достойники Української Православної Церкви з Митрополитом Иоаном Теодоровичем у проводі, як теж визначні військовики - ветерани і заслужені громадські діячі.

В урочистій частині Академії виступив Архієпископ Мстислав Скрипник із розповіддю про дитячі і молодечі роки Симона Петлюри. Владика, як родич сл. п. Отамана (син сестри Отамана Петлюри Маріянни) і подав надзвичайно цінні уваги до життєпису Головного Отамана з безпосередньої обсервації, чи теж із найближчих родинних джерел. Доповідач підкреслив головно релігійність міщанської родини Петлюр у Полтаві, подаючи, що з цієї родини вийшло багато священиків, і саме ця релігійність вирощувала високу мораль і духову силу, якими відзначався Симон Васильович Петлюра.

Головну промову на Академії виголосив д-р Микола Шлемкевич. У своїй високопоетичній і красномовній промові він звернув увагу на ті прикмети духа Головного Отамана, які кріпко зв'язували його з народом. Д-р Шлемкевич прирівнював Симона Петлюру до Тараса Шевченка. Обі ці постаті вийшли з народу і обом цим постатям Провидіння призначило історичну ролю. Шевченкові дано відродити духа українського, Петлюра визначував державний шлях для українського народу.

В концертовій частині Академії виступив чоловічий хор із Алентави під дириґентурою п. Дідуха. У першому виступі Хор проспівав „Ой у полі два явори", „Карпатські Січовики" і „Марш України", а в другому „Гей злітались орли", „Пісня про Нечая", „Пісня про Тютюнника". Найтривкіше залишилась у пам'яті пісня про Тютюнника. Соліст Михайло Мінський з великою експресією проспівав Лисенкових „Гетьманів", як і народну пісню невідомого авторства „За Республіку Народню". В другому виступі баритон Мінський співав „Брат за брата" Данкевича, „То не сокіл під хмарами лине" і маршову популярну пісню „Марш добровольців".

Солістка Інна Черняхівська співала народню пісню в обробці Ревуцького „Ой з-за гір, з-за гір", „Фінал" Леонтовича, „Ой поля, ви поля" Барвінського, як теж і композицію М. Фоменка до слів Сосюри „Любіть Україну". Скрипак-віртуоз Ярослав Меґасюк відограв „Ададжіо" із скрипкового концерту Бруха.

Академію відкрив іменем Святкового Комітету голова Товариства Прихильників УНР п. П. Панасюк, вітаючи прилявного Президента УНР в екзилі д-ра Степана Витвицького, якому чисельна публіка зробила спонтанну овацію.

Т.

Іст Ленсінґ, Міш.

Участь українських студентів у Інтернаціональному Фестивалі в Мишиґен Стейт Каледж

Дня 4 травня ц.р. відбувся у Мишиґен Стейт Каледж, Іст Ленсінґ, Мишиґен одинадцятий з черги Інтернаціональний Фестиваль, в якому вперше взяли участь українські студенти, згуртовані тут в Українському Студентському Клюбі. В Мишиґен Стейт Каледж студіює понад 300 чужинних студентів із 50 країн й у Фестивалі поміж 24-ти країнами цього року була заступлена й Україна. Весь Фестиваль відбувався під гаслом „Об'єднаних Націй" і задню стіну сцени творили прапори усіх членів Об'єднаних Націй між ними й УССР синьо-червоний. Але зараз побіч сцени стояв наш кіоск із написом „Україна" і національним, синьо-жовтим прапором, що давало причину до безлічі запитів про властивий прапор України, її положення і т.д.

З уваги на 100-ліття нашого університету цьогорічний Фестиваль відвідало 15 тисяч осіб, між ними багато шкільної молоді, учителів і батьків студентів, які прибули на „перентс дей". Фестиваль відбувся у „демонстрейшен гол", де кожна національна група мала власний кіоск-будку і крім того відбувалася відповідна програма на сцені.

Наша група рішилася на участь у Фестивалі цього року ще й тому, що була заповіджена візита представників преси Сов. Союзу, яка, як відомо, була пізніше відкликана.

Не маючи достатньої скількости експонатів, ми звернулися за допомогою до нашого громадянства в Дітройті і пані Дудинська, дружина нашого студента, пані Косій, її мати, родина Захарків і панна Драґінда не жалували ні часу ні труду, щоб послужити власними збірками вишивок, різьби і писанок і теж випозичити приватно серед наших громадян в Дітройті потрібні речі. Тут місцевий відділ Союзу Українок і родина Забродських з Ленсінґ прийшли нам з матеріяльною допомогою.

В п'ятницю до пізньої ночі всі майже члени нашого Клюбу були заняті мистецьким прикрашенням нашої будки. Це 25 національних груп в один час прикрашували як можна найкраще свої будки. Спільними силами удекоровано і розміщено із мистецьким смаком прерізного роду вишивки, килими, різьби, писанки і багату англомовну літературу про Україну. Коли на другий день вистава відчинилася, наш кіоск був одним з перших, який попав під „обстріл" численних фотографів. Як програму наша група перевела показ українських писанок і як писати їх і тут же в нашому кіоску пані Дудинська і панна Драґінда через цілий день писали писанки і давали відповідні інформації. Вони були в чудових національних одягах і не дивниця, що наш кіоск був обложений публікою. Крім їх двоїх, п-на Бойчук, наша тут роджена студентка і пані Захарків й інші члени Клюбу давали відповідні інформації зацікавленим. Це був день тріюмфу українського мистецтва і з тим і нашої національної ідеї. Коли на закінчення Фестивалю на сцену виходили по черзі представники усіх національних груп і серед них викликана спікером на сцену вийшла молода, струнка, в гарному національному одягу, студентка панна Бойчук — представник „Фрі Юкрейн" — її одиноку кількатисячна публіка прийняла оплесками.

Спеціяльне зацікавлення викликала збірка англомовної літератури про Україну. Вона охоплювала майже всі дотеперішні видання включно з „Історією України" в англ. мові, матеріялами про Вінницю і „Графікою в бункрах УПА". На жаль ми не мали нічого про Україну, що могли б ми були давати тисячам, які із заінтересованням про це питали. Це добра наука на майбутнє.

Серед питань, якими нас засипували, були й такі: де є Україна, чи це осібна нація, якою мовою ви говорите, коли ви прибули з України і т.д. Про саму виставу висловлювалися із захопленням і сам президент університету д-р Ганнаг двічі зупинився біля нашого кіоску і оглянувши наші зразки сказав: „Це прекрасна вистава! Ґратулюю!"

Закінчуючи ці рядки, я хотів би в імені Студентського Клюбу подякувати тим усім, які причинилися до цього так удалого виступу на терені нашого університету і спеціяльно Українському Конґресовому Комітетові за щедру допомогу у формі англомовних видань про Україну.

Іван Янчишин,
Голова Клюбу.

През. Айзенгавер і віцепрезидент Ніксон бажають щастя ювілятам

Андрій і Юлія Бажан, давні українські іміґранти в Америці, мешканці Вунсакет, Р. Ай., дістали від президента Айзенгавера і від віцепрезидента Ніксона листи з сердечними бажаннями щастя і довгих років здоров'я з нагоди 53-их роковин їх подружжя. Андрій і Юлія Бажан, родом з Товсте в Сх. Галичині, прибули до ЗДА 8 червня 1900 року, отже 55 років тому, і в 2 роки пізніше, 15 червня 1902, повінчалися в церкві св. Йосифа у Ворчестер. Вони є членами-основниками греко-католицької церкви св. Михайла у Вунсакеті й активними громадянами в нечисленній тамошній українській громаді. Юлія Бажан працювала від початку аж до недавна в Сестрицтві, а обоє — разом із своїми трьома дітьми — є членами 206 Відділу У. Н. Союзу „Запорізька Січ". — Вони були активними в Комітеті Допомоги Рідному Краєві та взагалі їх не бракувало в ніякій чи то церковній, чи загальногромадській корисній справі. Вони мають троє дітей: Катерину, зам. Кулик, Анну й Антона, всі замешкалі у Вунсакет, Р. Ай. З нагоди свого родинного свята, більш як золотого подружнього ювілею, вони дістали привітання також від колишніх духовників із їхньої парафії та від стейтового сенатора Теодора Ф. Ґріна й місцевого конґресмена А. Дж. Форанда. Ювілейній Парі засилаємо і ми сердечні побажання.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

У Франції

ІРА МАЛАНЧУК СПІВАЛА В ПАРИЖІ

Українська співачка, яка співає в Байротській опері в Німеччині, з цією оперою прибула на гостинні виступи до Парижу, де вона виступала в циклі Вагнерівських опер, і то з повним успіхом.

В Німеччині

ДИТЯЧИЙ САДОЧОК В МЮНХЕНІ

В Мюнхені відбулося відкриття дитячого садочка в приміщенні, про яке постаралася УСХС. В цій імпрезі, крім дітей, взяли участь їхні батьки, запрошені гості та представники української преси. Нову домівку посвятив о. прелат П. Голинський в асисті о. канцлера І. Леськовича.

В Канаді

ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ НА МАНІТОБСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Манітобський університет цього року закінчили 896 студентів, між ними були 82 студенти українського походження. 24 студенти дістали найвищі відзначення, і між ними є й чотири українці: Мудрий, І. Рудан, О. Чайківський та Л. Меловський. Нагороди в формі стипендій дістали такі студенти: Матійовська Марія, Равлик Доналд, Мороз Леонард, Лисак Аллен, Данильчук Богдан, Гафійчук Ернест, Ковалик Г., Михаляк Моніка, Лисайчук Єлисавета, Рой Орест Зенон, Содомський Кеннет, Кошицький Г., Топорик Володимир і Дякунчак Ігор.

„НЕ ТАК ТІ ВОРОГИ . . ."

(Закінчення зі стор. 2-ої)

отакі слова, але напевно здивувався: куди ж то дивилася совєтська цензура і де було МҐБ, коли допускали на совєтські кіноекрани фільм „Україна в огні", в якому аж такі протибольшевицькі речі проповідує Довженко? І як той Довженко досі ходить по Москві на волі, а не сидить за ґратами на Луб'янці?

Зрештою, полишаємо совєтському громадянинові самому судити про зміст першотравневої авдиції радіо Визволення, але, з свого боку, дивуємось необережності і непошануванню українського визначного мистця Олександра Довженка, про якого в кінці статті, трансльованої в країну червоного терору, є ще й такі буквально слова: „Наш майстер кіна має багато друзів у всьому світі. Але вони не змогли привітати його в день ювілею, і тільки думками та серцем були в той день з ним . . . Тільки за свободи, без совєтських кайданів — зможе знову вільно творити свої чудові фільми перший поет кіна Олександер Довженко".

Навряд чи симпатії таких „друзів" можуть вийти на користь Довженкові. І навряд чи складачі українських програм у Радіо Визволенні, знають, що вони роблять . . .

В. С-ко

Андрій Кігічак

ПОЧАТКИ СКИТАЛЬЧОГО МИСТЕЦТВА У ФИЛАДЕЛФІЇ

(Гумореска)

Мою кар'єру на терені Америки почав я від чотиримісячних реколекцій на фармі в Мериленді, де прийшов до переконання, що в мені тліє мистецтво, тільки не знав, якого ґатунку. То ж, коли почув, що в 1949 році у Филаделфії зосередилась на тамошньому Парнасі вся Богема, рішив перенестися туди, виходячи із міркувань, що там тільки мені місце.

Вправді з фарми не так легко було вирватись, тим більше, як хтось має таку легку руку, як д-р Галан, який мене туди особисто законтрактував. Помогло мені власне незнання англійської мови, через що ми попадали з фармером у дипломатичні конфлікти. Коли одного разу я мав їхати в поле, щоб моторовою сівалкою на пару живих шкап садити кукурудзу, то фармер, ґестикулюючи квачем, неначе б малював, велів мені посмарувати осі сівалки українським „шміром". Я вже знав слово „окей" і моментально не тільки осі але і цілий перід сівалки був помальований і вилискував до сонця чорною мазюкою... Коли я вернувся до возівні та зголосив моєму хлібодавцеві, що вже „нобаді пейнт", він зразу вибалушив очі, а згодом вискочив на подвір'я і, глипнувши оком на сівалку, тільки заломив руки.

Але це мені не помогло, я мусів їхати робити те, що тепер робить Хрущов і садити кукурудзу, а на дорогу дістав поучення, що коли вернуся „бек", то машина має бути „клін". Я подумав собі, ти мене Веком не страш, бо я вже до Польщі не належу, а що німці зробили Польщу „клін" не тільки від Века, а всього геніяльного польського уряду і всі вони зараз же опинилися в Румунії, то я не експерт в політиці і в історії про те і без тебе знаю.

Навіть цей нахил до малярства свідчив про те, що я є колишній польський горожанин, з тих, яких прем'єр Складковскі вчив білити не тільки паркани, але і живоплоти, як теж деякі „спец-приміщення". Згодом, коли я вичитав, що один з великих політиків сказав, що всі умови — це клаптик безвартісного паперу, то і я уневажнив умову з моїм фармером відносно моєї посади, і на потіху всій Филаделфії заїхав туди. Всім знайомим в Европі понаписував листи, що згідно з бонтоном виїжджаю на відпочинок „на полудне", бо я і справді замешкав у Филаделфії на „савті".

Перший, хто подав мені на цьому ґрунті помічну руку, то був пан Петро Іваш, який прийшов забезпечити мене в Народному Союзі, що було одним з моїх інтратніших інтересів на американському ґрунті, заки зробив кар'єру в мистецтві. Справді бо мій відділ Народнього Союзу називається „Дністер", куди кидаю щомісяця гроші, як в ріку, одна тільки потіха, що є вже хтось, хто потерпає про моє життя, а саме головний касієр Союзу Слободян.

Другим, хто подав мені помічну руку і втягнув до филаделфійського мистецтва, це був наш український Карузо, Тольо Радванський. Він по моєму елеґантному одязі, роздобутому зі смаком вже на „секенд генд на савті" та по аристократичних рухах пізнав, що я буду надаватися до мистецької братії, тільки не знав ще у якому жанрі. Поки опреділив мене до Мельпомени, то ж я почав під мистецьким проводом Водя Паздрія ...мити посудину в ресторані Лінтона. Коли я придивився ближче складові цього ансамблю і побачив представників всіх галузей мистецтва, то згідно з теорією д-р Шлемкевича „почав себе шукати", щоб встановити, до котрої з них я б надавався. „Бос" пізнав у мені письменницький хист і дав мені „мапу" в руки і я почав писати по долівці. Він мав рацію, що я письменний, бо я і в таборах в Німеччині писав перепустки, а вже в журналістику, то попав у Филаделфії, коли під впливом публіциста Чужака почав у місцевому Базарі переглядати (не купуючи) журнали.

Вільш почесну ролю в цьому ансамблі грав мій найближчий „штімколеґа" мистець Меґик і зразу я думав, що він історичний графік, який реконструює стародавній вигляд тарілок, коли мокрою „рексою" збирає з них ґуляшову поволоку, щоб добитись до цінних фресок. Відчищене утривалював він в якомусь басейні, де тарілки плавали в такій скомплікованій хемічно рідині, як гаряча вода і мило. Сам режисер Водьо Паздрій грав ролю львівського ювілера Ціпера і мив срібло. Свої ложки, вилки та ножі пхав до якогось апарату, що постійно крутився, але сценічним звичаєм характеризував їх, додаючи до них якоїсь „мастиґи", щось в роді ґріму чи мастиксу. А коли його машина в русі стало пищала і то не у властивій тонації, то це денервувало нашого скрипака Пруса, який кидав на залі свій візок, яким звозив скло, наче б по якій патріотичній конвенції, і вбігаючи у кухню, подавав Водьові камертоном тонацію Зед-Дур.

Це зовсім не розчулювало нашого спортовця Пазуняка і він свої вимиті баняки укладав на полицях так, неначе б згодом трофеї филаделфійського „Тризуба" на полицях бари, в „собвеї" містра Сенькова. Що ж, коли там не має в навечеріє кожного мечу грачів, хай побувають у спортовій атмосфері хоча б порожні чаші. А наш Тольо Радванський, то той уже репрезентував оперу і коли мив „кофі капс", або над ранком чистив головний ґурт, пригадував собі студії на фармації, і своїм баритоном „тягнув" як діякель. Прихильницею його музи була натуралізована вже в таборах галичанка „вейтерка", яка на запитання, чи вона також українка, відповідала „да... зі Львова"!

А що ми політична еміґрація й амбасадори нашої справи, тож не обійшлось без українізації того льокалю, бо Водьо почав присмажувати на ґаліційський лад українську кислу капусту та ревіндикувати замарстинівський ґуляш, який смакував нашим „босам", що грозило здистансуванням чорного „біґкука".

Але починало набирати слави й українське мистецтво, і вся посудина мита попередньою турою чорних помивачів верталася зі салі на ґурті до кухні, з окликом „вейтером": „ґіф юкрейніси дишес"! Раз пробували ми грати „Розбійників", але не тих Шіллера, ні тих з „Майдів" у Станиславові, і тоді пропало з „айзбакси" десять пляшок квасної сметани, так що над ранком не було чого подати на залю. До нас приходили часто у відвідини мистці з сусіднього ансамблю теж від Лінтона Ромцьо Тимчук та Влодзьо Шаровський й, обсервуючи нашу гру, висказувалися з захопленням про нас: „властиві люди, на властивих місцях"!

Коли я побачив, що таки в мистецтві у Лінтона не виб'юся, зірвав з Водьом контракт і перейшов на хірурґію, що її в мені відкрив мій господар дому, і впхав мене до різні чи пак до бучерні Воркса.

Але ітут попав я у мистецький світ. Застав я там скульптора Мухіна, байкаря Манила та співака Сілецького: Де, що, і кому належиться! І коли там клапоухих деліквентів перед операцією забавляв Манило байками, то Мухин, дилектуючись субтельними лініями пацієнток, компонував охоронну марку за виставою купця Ваврова „Три свинські ґрації", а згодом стягав з них посмертні маски. В міжчасі співак Сілецький виводив сольо, — галицьку оду до деліквенток „Прощаюсь, ангеле з тобою", а наш співробітник Матла, також мистець, але в пропаґанді, переконував, що для добра партії можна не тільки зробити з „трійки" „двійку", але, коли вимагає інтерес, то можна і вмерти, якщо нема інтересу жити. Вув там ще і д-р Картофля, який одідичив мистецький талант по дружині піяністці, сам співав в хорі „бірбасом", але чомусь „бос" уважав, що він має докторат малярства і коли коптив вуджени, то бос накликував до нього: „Вульба... давай кольор"! Але, не зважаючи на це мистецьке оточення, я таки мистцем не став. Згодом виявилося, що засмітилось мистецтво і в моїх филаделфійських побратимів мистців, — коли даємо якусь імпрезу, то мусимо спроваджувати мистців з Ню Йорку, бо не доцінюємо своїх сил, а декляматорок зокрема.

ПОДЯКА

З приводу одержання америк. громадянства, дякую щиро мому спонзорові проф. Осипові ГУЛЕЙ, його дружині Зені й його сестрі Докії Жук за поміч і труди в часі моєї іміґрації і перших кроків в Америці, як теж під час старань про громадянство, й жертвую 10 дол. на залишенців в Европі.

Д-р В. ОЛЕГ СЕМКІВ з рідною.

6. 24. 55.

ОСТАННІ ДНІ БЕРІЇ

Совєтський майор розкриває тайну смерти Лаврентія Берії

Бувший майор совєтської армії, В. Л. Палатов, утік з СССР через Югославію і Балкан до Еспанії, де дістав право політичного азилю. Там працює він над книжкою про останні дні совєтського міністра державної безпеки, відомого ката, Лаврентія Берії, та про куліси його засудження на кару смерти і виконання її. Коли майор Палатов їхав уже на грецькім кораблі, втікаючи до Еспанії, то за ним слідкували агенти МВД, але йому, що знав усі таємні методи совєтської шпигунської служби, таки вдалося вирватись.

Коли еспанське міністерство внутрішніх справ, по докладній застанові над проханням совєтського старшини про право азилю, згодилося на його побут в Еспанії, тоді майор Палатов дав сенсаційну заяву до преси. „Я виконував розстріл Берії, і опісля такий самий розстріл грозив мені" — сказав майор Палатов і після того почав розказувати коротко цілий перебіг сенсаційного акту розстрілу того, хто, як шеф служби безпеки, казав розстріляти мільйони людей.

Зараз після ув'язнення Берії, коли вже був певний смертний присуд на нього, дістав майор Палатов приказ створити відділ стрільців. Його військовий начальник, полковник Лініградов, сказав йому: „Ви маєте перевести розстріл Берії. Виберіть собі до цього абсолютно певних хлопців".

Майор Палатов покищо не хоче говорити про все, що він думає помістити в заплянованій книжці, але дещо розкрив він уже на сторінках преси. Між ін. сказав він„ що теперішній генеральний секретар комуністичної партії СССР Хрущов тричі відвідав Берію у в'язниці в камері смерти, пробуючи довідатись про причини його „зрадницького діяння". Але Берія тільки кричав і грозив йому, так що Хрущов мусів за кожним разом відійти з нічим. Не зважаючи на часті побої в'язничними сторожами і на жахливі, нелюдські знущання, Берія не називав інакше Хрущова як „найбільшим злочинцем партії".

Політичні пляни Берії

Зате супроти майора Палатова, що був командантом в'язничної сторожі, був Берія більше одвертий і говірливий. Він зовсім не скривав своїх великих політичних плянів, згідно з якими ціла совєтська політична система мала бути перевернена догори дном і цілий СССР „знаціоналізований". „Він пробував вияснити мені, — пише майор Палатов — що совєтська політика в Европі й Азії — фальшива, і він був думки, що з Заходом треба заключити тривкий мир та зрезиґнувати з большевицьких плянів, що змагають до опанування світу. На його думку, між германами ді слов'янами повинно прийти до великої згоди. Польща — оте яблуко незгоди — повинна як державно-політичний твір щезнути, говорив Берія часто до мене. По усуненні своїх політичних ворогів в СССР хотів Берія започаткувати велике поєднання з Німеччиною і новий поділ Польщі. Границя з часу німецько-большевицької окупації в році 1939 повинна бути реактивована. „Це справжній комунізм" — кричав він і глядів на мене своїм від знущань і побоїв напухлим обличчям, наче заклинаючи мене".

„Комісар Трупайлов, який переслухував Берію, вже на другий день жахливих допитів розбив йому його окуляри і вибив йому відламками скла око. В день розстрілу Берія тримався дуже бадьоро. Тільки час до часу говорив голосно сам до себе: „Вишинський зрадив мене! Інтернаціональні пляни ведуть Совєтський Союз до загибелі!" З своїми політичними плянами звірився Берія перед Вишинським, а той зараз побіг до Маленкова.

Коли ж Берія станув перед відділом, що мав його розстріляти, закликав до них відважно: „Розстріляйте приятеля Сталіна! Знайте, що він апробував всі мої пляни, але нині він є теж мертвий! Бідна Росія!"

Стільки покищо совєтський старшина про смертний присуд та останні дні Берії, який в обличчі смерти „покликався ще на Сталіна".

(За „Нашою Метою")

ВСЯЧИНА

БІБЛІЮ МОЖНА ЧИТАТИ В ШКОЛАХ ЯК ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР

Стейтовий генеральний прокуратор Каліфорнії Едмунд Дж. Бравн вирішив, що в публічних школах цього стейту можна читати Біблію, але тільки як літературний твір, а не для релігійних цілей. Стейтова Конституція не дозволяє користуватися Біблією в публічних школах, але прокуратор дозволяє її читати як літературну пам'ятку.

СЕРЦЕ МАЄ ДВІ ЗОНИ

На зборах Американського Лікарського Товариства лікар д-р М. Прінцмітел твердив, що людське серце має дві зони. Він прийшов до цього переконання на основі лікарської практики. Один його пацієнт мав шість серцевих атаків і вмер від недуги серця, але електрокардіограф не виказував жадних змін на його серці; і тому він, та його рідня були оптимістично настроєні. Інший пацієнт був дуже стурбований тим, що в його серці електрокардіограф виказував „алярмуючі" зміни, хоч в дійсності його серце було майже здорове. На думку д-ра Прінцмітела, внутрішня зона серця не впливає зовсім на кардіограф, але зовнішня зона діє так, що машина зазначує всі її ненормальності, і тому недуг внутрішньої серцевої зони не можна схопити електрокардіографом. Про це повинні пам'ятати лікарі, які роблять діягнозу недуг серця.

АЛЬПІНІСТИ ХОЧУТЬ ЗДОБУТИ НАЙВИЩИЙ ШПИЛЬ НА АЛЯСЦІ

Чотири американські альпіністи, між ними й 22-річний студент Норман Сендерс, почали свій похід на здобуття найвищої гори в Північній Америці — 15,030-стопової „Юніверситі Пік". Це здобуття має тривати цілий місяць, бо гора цілий рік покрита снігом, і находиться в неприступній околиці Аляски коло канадійського кордону.

КУРЕННЯ СПРИЧИНЯЄ ПІСТРЯКА ГОРТАНІ

Два лікарі доповідали на зборах Американського Лікарського Товариства про недугу пістряка гортані і заявили, що цю недугу спричиняє сильне курення, або курення і пиття алькогольних напоїв. Ці лікарі студіювали цю недугу в ЗДА, Індії і в Швеції.

3,622 РОДИ ССАВЦІВ НА АМЕРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ І В ОКЕАНАХ

Смитсонський Інститут у Вашинґтоні повідомляє, що на північно - американському континенті і в водах стверджено досі 3,622 роди савців. Між ними є коло 2,000 гризунів. Між іншими ссавцями находяться коти, собаки, лилики і кити. З людських рас знайдено: кавказьку людину, неґроїдів, азійську людину та американських індіян. Про багатство деяких пород свідчить те, що тут нараховано 300 відмін лиликів і 50 родів китів.

РОДИННЕ ДЕЗЕРТИРСТВО КОШТУЄ СОТНІ МІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ РІЧНО

Крайове Бюро для справ родинної дезерції турбується зростом числа родин, яких один член здезертирував, залишаючи решту членів своєї родини на федеральну опіку. Внаслідок дезерції коло 250,000 родин дістають федеральну допомогу. це значить, що коло одного мільйона жінок і дітей річно беруть із державної скарбниці 267,342,000 долярів. Але це тільки п'ята частина опущених дітей, бо решта незареєстрована в допомогових аґенціях. Минулого року 81,404 жінок і дітей в Ню Йорку діставали державну допомогу, а рік пізніше це число зросло до суми 88,899, а витрачені на цих, залишених батьками, дітей і жінок гроші, виносили 38,062,778 долярів.

ПІВТОРА МІЛЬЙОНА КУРЦІВ ПЕРЕСТАЛИ КУРИТИ

Статистичне Бюро повідомляє, що впродовж півтора року півтора мільйона чоловіків і жінок в цій країні залишили курення. Але згідно з статистикою цього бюра все ще в цій країні знаходяться 38 мільйонів осіб, які курять цигарки. Між тими, які перестали курити, находиться мільйон чоловіків і пів мільйона жінок, в більшості в віці нижче 45 років. Між курцями є ще 25 мільйонів чоловіків і 13 мільйонів жінок. 4 мільйони курців викурюють денно менше як 10 цигарок; пів мільйона — більше як 40 цигарок; найбільше курців пускає з димом від 10 до 20 цигарок денно. Три і пів мільйона курять реґулярно люльки, а чотири і пів мільйона тільки принагідно. Реґулярних курців цигар є — 2,500,000, а нереґулярних — 7,500,000.

РОДИНА ТЕФТІВ ВІДЗНАЧАЄ 277-РІЧЧЯ В ЗДА

20 серпня цього року родина Тефтів відзначить 277-річчя прибуття з Англії їхнього прапрародича, який 15 серпня 1679 року прибув до місцевости Мендгем в стейті Масачусетс. Ця фарма й досі находиться в руках членів цієї родини, якої основником на американській землі були столяр-фармер Роберт Тефт та його дружина Сара. З цієї родини вийшли такі славні люди, як 27-ий президент ЗДА Вільям Говард Тефт та його сини, між якими був сенатор Роберт А. Тефт. На домі буде прибита меморіяльна бронзова таблиця з відповідним написом.

З ДНІВ РЕВОЛЬТИ В АРГЕНТИНІ

Так виглядали вулиці Буенос Айрес поблизу резиденції президента Перона після бомбардування в дні 16 липня ц. р.

Почались Пластові Літні Табори

Пластова Оселя, Іст Четгем. — В дні 25. червня почалися на Пластовій Оселі в Іст Четгем літні табори пластової молоді: новацтва та юнацтва. На табори прибула пластова молодь з Ню Йорку, Филаделфії, Джерзі Ситі, Ньюарку, Пасейку, Боффало та інших пластових осередків східних стейтів. Між учасниками таборів є навіть один юнак з далекого Міннеаполіс, Міннесота. Перший тиждень таборування — це підготовчі відпочинкові табори. По тижневі — від дня 2. липня, починаються на Пластовій Оселі чотиротижневі вишкільні табори для новаків та юнаків. Приїзжі учасники таборів з радісним гамором вітали Пластову Оселю, де все було якслід підготовлене на їхнє привітання, зокрема басейн повний води. Приїзжих вітав адміністратор пластових таборів пл. сен. Іван Скочиляс та передав їх командам поодиноких таборів. В неділю ранком на Пл. Оселі відправив Богослуження для молоді пластовий капелян пластун сеньйор-керівництва о. Юстин Гірняк, вказуючи в проповіді на цілі та завдання пластових таборів, як на кузні сильних духом і тілом будучих громадян. При нагоді відкриття літніх таборів Пластову Оселю відвідало багато батьків та приятелів пластової молоді, які не щадили слів признання керівництву Пл. Оселі за вмілу підготовку таборів та їхніх команд.

Палата продовжила дозвіл на збільшення федерального заборгування

Вашингтон. — Палата Репрезентантів більшістю 226-ох до 56-ох голосів продовжила на один рік дозвіл на тимчасове збільшення висоти державного заборгування на 6,000,000,000 долярів. Сенат мусить прийняти цей законопроєкт до кінця цього місяця, це значить до четверга, бо інакше уряд не мав би права мати більше боргів як 275,000,000,000 долярів, згідно з законом, який постійно обов'язує. Секретар скарбу Дж. М. Гомфрі сказав, що важко буде урядові працювати з таким малим дозволом на збільшення федерального заборгування, бо хоч уряд змагає до бездефіцитового бюджету, то в літніх місяцях треба заборгуватися, бо в тому часі немає прибутків із податкових впливів. Теперішній фінансовий рік буде замкнений на один більйон нижче від законом дозволеного заборгування (275 більйонів). Під час дебат над ухваленням цього законопроєкту закидували урядові, що він досі не збалянсував бюджету, хоч це обіцяв зробити під час виборчої кампанії. Представники уряду відповідали, що ще немає бездефіцитового бюджету, але недобір з кожним роком зменшується, і в найближчому році можна буде осягнути обіцяну мету — бездефіцитовий бюджет. Проти цього законопроєкту голосували 43 демократи та 13 республіканців.

● У Швайцарії почався рух за зміною двох статтей конституції, що, всупереч ультрадемократичному устроєві держави, виразно забороняють орденові Єзуїтів всяку активність на терені держави. Швайцарське населення наполовину протестантське й наполовину католицьке.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

Посмертна Згадка

ПЕТРО БАБ'ЯК, довголітній член 176 Відділу ім. Т. Шевченка УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., і 25-літній секретар того Відділу, по двох роках хвороби поганого параліжу помер 29-го травня 1955 р. Покійний родився в селі Поповичі, пов. Перемишль. Полишив горем прибиту дружину Марію, 5 синів, дві доньки і 6 внуків. Похорон відбувся 2-го червня з Правосл. Церкви св. Петро і Павла при великім здвизі Рідні, Приятелів, Знайомих і членів. Тіло поховане на цвинтарі Мавнт Говп. Прощальну промову виголосив організатор УНСоюзу в Шикаґо п. Ткачук. — В. И. П.!

С. Окрух, секр.

ТАРЗАН, ч. 3488. Сумний звіт

Тарзан остеріг войовників, які прагнули негайно напасти на арабів.

— Їх забезпечує паркан, — сказав він. — Якби ми необережно напали, їхні рушниці знищили б усіх нас!

Саме тоді продерся крізь листя втікач з села і повідомив з жахом про жорстоке вбивство ватажкової жінки.